

Ameriške čete v ofenzivi na 160 milj dolgi fronti!

Prva armada zdrobila utrdbe Siegfriedove linije v prodiranju proti Kolinu, nemškemu industrijskemu središču. Kanadske čete razširile koridor v Holandiji. Britska sila, ki je invadirala Grčijo, se bliža Korintski ožini in Atenam. Rusi zasedli čez sto ogrskih naselbin. Oddelki sovjetske armade okupirali pozicije ob reki Donavi pri Belgradu. Nove japonske čete dospele v kitajsko provinco

London, 9. okt.—Tretja ameriška armada pod poveljstvom generala Pattona je prodrla šest milj daleč na ozemlju med Metzom in Nancyjem in zasedla osem mest. Ta so Clemery, Lixieres, Serrieres, Jeandelaincourt, Moivrons, Fessieux, Ajoncourt in Arraye at Han.

Prva ameriška armada, katere poveljnik je general Hodges, je zožila jeklen obroč okrog Aachena, nemškega trdnjavskega mesta. Ameriški armadi sta v ofenzivi na 160 milj dolgi fronti.

Zavezniški stan poroča, da so čete prve ameriške armade udrele v Aachen. Pričakuje se, da bo to mesto kmalu padlo. Američani so zožili nemški zalagalni koridor na severovzhodni strani Aachena na tri milje.

Vsi predeli Aachena so tarča izstrelkov, katere bruhajo ameriške topniške baterije. Američani so zasedli Basweiler, Alsdorf, Merkstein in Scheirwalden-rath ter pogladi Nemce iz gozdov pri Hurtgenu.

Operacije ameriške sile podpirajo bojna letala z bombardiranjem nemških pozicij. Ameriški in angleški letalci so metali bombe tudi na nemška mesta in industrijska središča od Dunaja do Baltičkega morja. Čez tri tisoč bojnih letal se je udeležilo napadov. Poročilo pravi, da je bilo samo 37 bombnikov izgubljenih v operacijah.

London, 7. okt.—Prva ameriška armada je zdrobila utrdbe Siegfriedove linije na južni strani Aachena, prodrila skozi gozdove pri Hurtgenu in dospela do točke, ki je oddaljena samo 25 milj od Kolina, nemškega industrijskega središča. Topniške enote in bojna letala podpirajo operacije pehotnih kolon z bombardiranjem nemških pozicij v tem sektorju fronte.

Ameriške čete so okupirale Beggendorf, strateško naselbino, po ljuhi bitki z Nemci. Izstrelki iz topniških baterij so uničili 25 izmed 50 nemških bojnih letal, ki so metala bombe na pozicije ameriških čet.

Ameriške oklopne kolone se bližajo Geilenkirchenu, trdnjavskega mesta, ki leži 12 milj severno od Aachena, skozi sedem milj široko vrzel v Siegfriedovi liniji.

Na jugu je v akciji tretja ameriška armada, katere poveljnik je general George S. Patton. Ta je zasedla Driant, strateško točko v verigi utrd, ki ščitijo Metz. Ljute bitke so v teku pri Sivryju, deset milj severovzhodno od Nancyja, in pri Anglemontu, 32 južnovzhodno od Nancyja.

Položaj v južni Franciji, kjer se nahaja sedma ameriška armada, se ni izpremenil. Oddelki te armade drže ozemlje v bližini Belforta, kjer se odpira pot v Porenje.

Druga britska armada in kanadske čete so razširile koridor v Holandiji na ozemlju med Brugem in Eekloom. Nemška sila okrog 5000 vojakov je v pusti na ozemlju pri reki Schelde. Kanadske in francoske čete so obkrožile napade na Dunkirk, zadnje pristanišče mesto pod nemško kontrolo ob Rokavskem prelivu, ko je preteklo premirje. To je bilo sklenjeno, da se o-mogoci evakuacija civilistov iz Dunkirka.

Ameriški in britski letalci so izvršili nove napade na Berlin,

Hamburg, Bremen in druga nemška mesta. Napadov se je udeležilo čez dva tisoč bojnih letal in bombnikov.

Rim, 7. okt.—Britska oborožena sila, ki je invadirala Grčijo, se bliža Korintski ožini in Atenam, glavnemu mestu. Večji del peloponeške pokrajine je v njenih rokah. Poročilo pravi, da nemške čete zapuščajo Grčijo.

Angleži so okupirali Rion, trdnjavske mesto, sedem milj vzhodno od Patrasa, luke ob Jonskem morju. Z okupacijo Patrasa so zapečatili Korintski zaliv. Polovica Peloponeškega polotoka je v rokah britskih čet in grških gerilcev.

George Papandreu, predsednik grške ubežne vlade, je naznanil, da je finančni minister Kanellopoulos došel na otok Kythero, ki leži v bližini skrajne južne konice Grčije, in da so ga prebivalci navdušeno pozdravili.

Čete pete ameriške armade v Italiji so zasedle strateške pozicije v bližini Bologne, velikega komunikacijskega centra.

London, 7. okt.—Rusi so invadirali Ogrsko na 75 milj dolgi fronti iz Rumunije in zasedli čez sto naselbin, poročala Moskva. Med temi je Mako, ki leži 15 milj od Szegedina, drugega največjega ogrskega mesta.

Moskva pravi, da je polom ogrske notranje fronte blizu in da se ruske čete pripravljajo za invazijo Avstrije.

Oddelki ruske armade, katere poveljnik je maršal Rodion V. Malinovski, so zasedli pozicije na severnem bregu Donave na nasprotni strani Belgrada, jugoslovanskega glavnega mesta. Enotne jugoslovanske osvobodilne armade so okupirale petnajst naselbin na južnovzhodni strani Belgrada.

Pariška radiopostaja poroča, da je maršal Tito, poveljnik jugoslovanske osvobodilne armade, došel v Moskvo, kjer bo imel važne razgovore s Stalinom.

Čungking, Kitajska, 7. okt.—Japonsko poveljstvo je zagnalo nove čete v provinco Fukien, da zlomi odpor kitajske sile. Japonske čete so udrele v predmestja Fučova, juke na vzhodni kitajski obali. Čungking je prižgal, da je situacija kritična.

Tokio naznanil smrt sedmih admiralov

Washington, D. C., 7. okt.—Radio Tokio je naznanil smrt nadaljnjih sedmih admiralov. Ti so bili Konichi, Hagihara, Sorokuro, Morino, Tosaburo Ogura, Fuji Arimura, Shizuo Akasawa, Ryo Mori in Seiko Miyamoto. Naznanilo ne omenja vzroka smrti. Tokio je poročalo, da je 19 admiralov umrlo v zadnjih petih tednih. Admiral Nobu-masa Suetsugu je napovedal bitko za posest Filipinskih otokov in naglasil, da bo ta največja od vseh, kar se jih je vršilo doslej na Pacifiku. Ta bo odločila izid vojnih operacij.

Clani čilejske vlade resignirali

Santiago, Čile, 7. okt.—Vsi člani vlade so resignirali. Predsednik Juan Antonio Rios je resignacijo sprejel in storil korake za formiranje novega kabineta.

Davčni uradnik okrcal Deweyja

Governor ponovil
laž predsednika
kompanije

Washington, D. C., 7. okt.—Joseph D. Nunan, davčni uradnik v zakladnem departmentu, je zanikal trditev, da je neki agent tega departmeta prišel v tovarno Lincoln Electric Co. v Clevelandu, Ohio, in izjavil, da človek, ki opravlja težka dela, ne bi smel imeti letne plače pet tisoč dolarjev.

Governor Thomas E. Dewey, predsedniški kandidat republikanske stranke, je v svojem govoru po radiu zadnji torek omenil to zadevo. Nunan ga je zdaj okrcal in dejal, da ni noben agent zakladnega departmeta podal take izjave.

“Očitno je, da je James F. Lincoln, predsednik kompanije, po- tignil Deweyja za nos,” je rekel Nunan. “Postal je orodje v njegovem sporu z davčnim uradom zakladnega departmeta. Dewey je v svojem govoru le ponovil Lincolnovo laž.”

Poljaki dobili vojaške pravice

Poslanik Ciechanowski
kritizira Ruse

London, 7. okt.—Poljska ubežna vlada je objavila pogoje, pod katerimi so se poljski branilci Varšave podalnih poljskih sil v Varšavi, v nemških rokah kot vojni ujetnik. Dalje je naznanil, da bo Komorowski obdržal titel kot vrhovni poveljnik poljske armade.

Nemške avtoritete so priznale poljskim branilcem Varšave, kateri so bili ujeti, status vojnih ujetnikov. Dalje so izjavile, da civilisti, ki so ostali v Varšavi, ne bodo prosekutirani zaradi svojih aktivnosti.

Rackiewicz je dejal, “da je general Komorowski izpolnil svojo vojaško dolžnost. Upam, da čas, ko bo osvobojen, ni več daleč. Takrat bo prevzel pozicijo, katera mu je bila poverjena.”

Washington, D. C., 7. okt.—Poljski poslanik Jan Ciechanowski je dejal, da so Rusi prečeli Angležem in Američanom dostavitev orožja, streliva in drugega bojnega materiala poljskim silam v Varšavi. “Angleškim in ameriškim letalcem so Rusi prepovedali polete s svojih baz,” je rekel. “Poljska vlada je apelirala na Moskvo v začetku bitke, naj da to koncesijo, toda prepoved je bila preklicana šest tednov pozneje. Ako bi bile ruske letalske baze v bližini Varšave na razpolago Angležem in Američanom, bi bila pomoč branilcem večja.”

Pet francoskih generalov odstavljenih

Pariž, 7. okt.—Vojni urad je naznanil odstavitve petih francoskih generalov, ni pa pojasnil vzroka. Ti so Charles Bregard, Eugene Bridoux, Jean Paul Perne, Charles Picar in Jean Martin.

VOJNA SE NI DOBLJENA, PRA- VI ROOSEVELT

Predsednik obsodil za-
vajalno propagan-
do opozicije

APEL NA AMERIŠKE
VOLILCE

Washington, D. C., 7. okt.—Predsednik Roosevelt je v svojem govoru, ki je bil po radiu razširjen po vsej deželi, opozoril ameriško ljudstvo, da vojna proti Nemčiji in Japonski še ni dobljena, zaeno pa je udaril po republikancih, ki trdijo, da se je njegova administracija zvezala s komunisti v zaroti, da izda in proda demokracijo. Opozicija namenoma širi zlobno propagando, da omaje moralo na produkcijski in vojnih frontah. Republikanci posnemajo v propagandi metode, kakršne so uporabljali nekdanji Mussolinijevi črnosrajčniki, Hitlerjevi rjavosrajčniki in ameriški srebrnosrajčniki v zavajanju ljudstva.

Predsednik je udaril po governerju Thomasu E. Deweyju, predsedniškemu kandidatu republikanske stranke, ki je v svojih govorih v volilni kampanji trdil, da je Roosevelt proti demobilizaciji ameriških čet po dobljeni zmagi in da je odbor za politično akcijo Kongresa industrijskih organizacij orodje, da pride Amerika pod kontrolo komunistov. Te obdolžitve je Dewey ponavljal v svojih govorih, ko je potoval po Ameriki.

“Vojni departmet je objavil načrt glede hitre demobilizacije 6. septembra, dan pred Deweyjevo obdolžitvijo,” je rekel Roosevelt. “Demobilizacijske načrte sta predložila v senatu dva demokrata, Murray in George — že v februarju. Sprejet je bil načrt senatorja Georgeja in postal je zakon dežele. Vsi želimo, da naši fantje pridejo domov kakor hitro mogoče, toda vojna še ni dobljena. Pot do Berlina in Tokija je še dolga, toda mi se ne bomo ustavili, dokler ne pridemo do cilja. Nikdar nisem iskal podpore pri komunistih, fašistih ali drugih grupah, ki propagirajo zunanje ideologije, ki so v nasprotju z ameriškim vladnim sistemom in sistemom svobodnih podvzetij ter privatne lastnine.”

Roosevelt je apeliral na ameriške državljane, naj se registrirajo in udeležijo volitev. Dejal je, da bi bil rajši poražen pri volitvah, katerih se udeležijo veliko število volilcev, nego izvoljen, če se volitev udeležijo malo število državljanov. Mnogo milijonov mladih državljanov, ki služijo v oboroženi sili, se ne bo moglo udeležiti volitev, ker je kongres proti njegovi opoziciji sprejel tak zakon. Iz tega razloga je potrebno, da se oni, ki so doma, registrirajo in udeležijo volitev, ki so najvažnejše v zgodovini dežele.

Francoska časnika
agentura pod vladno
kontrollo

Pariž, 7. okt.—Časniška agentura Francaise de Presse je prišla pod kontrolo ministra za informacije v začasni francoski vladi, katere predsednik je general Charles de Gaulle. Kot tak bo dobivala subvencije od vlade.

Delavci morajo imeti
besedo v industrijah

London, 7. okt.—Ameriški poslanik John G. Winant je dejal, da morajo ameriški delavci imeti besedo v industrijah. Reprezentacija delavcev je potrebna pri reševanju problemov glede odnosov med njimi in delodajalci.

Domače vesti

Novi grobovi

Chicago, — Dne 2. okt. je v Ciceru umrl Joseph Novak, star 67 let. Zapuščena žena, dva sinova in hčer. — Isti dan je umrl tudi Mark Poldan, star 58 let in doma iz Kršne vasi pri Brezicah. Zapuščena žena in dve hčeri.

Detroit, — V Dallasu, Texas, je umrla Tini Mancel, stara 61 let in članica društva 121 SNPJ v Detroitu. Rojena je bila v Jugoslaviji. Zapuščena moža in sina. — Tukaj se nahaja v bolnišnici Matt Ozanič, član društva 121 SNPJ.

Price, Utah, — Dne 28. sept. je na svojem domu umrl Anton Vovk, star 68 let. Bolan je bil samo par dni. Rojen je bil v vasi Leskovec, občina Draga pri Višnji gori. Bil je dolgoletni član SNPJ — pristopil je k društvu 10 v Rock Springsu, Wyo., in številka njegovega certifikata je 1042. V Utah je prišel z družino leta 1913 in je bil eden prvih slovenskih naseljencev v tej okolici. Zapuščena žena Roz, rojena Golčar, dve hčeri, štiri sinove (tri v armadi) in tri vnuke. Vsa družina je včlanjena pri SNPJ.

Padli v vojni

Greenwood, Wis. — Louis Arch je bil 28. avg. obveščen, da je bil njegov sin S/Sgt. Steve Arch ranjen v Franciji. Dne 2. sept. pa je prejel obvestilo, da je sin umrl za ranami. Pri vojakih je bil tri leta in je služil v Angliji, Afriki, Italiji in v južni Franciji. Preko morja je bil 18 mesecev. Bil je član KSKJ. Zapuščena žena, tri brate (eden je na bojišču v Italiji) in tri sestre. Star je bil 26 let.

Biwabik, Minn. — V Franciji je bil ubit Sgt. Joseph Urlick, star 38 let. Njegova mati je bila obveščena 28. avg., da je bil sin ranjen 10. avg. Dne 19. sept. pa je bila obveščena, da je umrl vesled ran 11. avg. Bil je član KSKJ. K vojakom je bil poklican julija 1941, lanskega septembra pa poslan v Anglijo. Poleg matere zapuščena sestra in sedem bratov, od katerih sta dva pri vojakih in dva učitelja.

Sudbury, Kanada. — Margareta Kosmmlr je bila 15. sept. obveščena, da je bil ubit v Franciji njen sin John, star 23 let. Podlegel je ranam, katere je dobil v boju 17. jul. Rojen je bil v vasi Travniki, Loški potok, odkoder je prišel v Kanado 1. 1935. K vojakom je šel septembra 1942, v aprilu 1943 pa je bil poslan v Anglijo.

Preosnova Estonije v teku

Postala bo del
Sovjetske unije

Tallin, Estonija, 7. okt.—Preosnova Estonije, da postane del Sovjetske unije, se je začela. Zadevne načrte je uralil v svojem govoru po radiu Arnold Weimar, predsednik sveta ljudskih komisarjev prerjene Estonije.

Weimar je dejal med drugim, da kosi zemlje in kmetij do obsega 75 akrov ostanejo pod privatnim lastništvom, kakor tudi trgovine in majhne industrije, dokler ljudstvo samo ne odloči drugače.

Estonija se bo v ekonomskem oziru nekoliko razlikovala od drugih pokrajin Sovjetske unije. Glede Latvijske, druge baltičke države, se ni bil po Weimarovi izjavi sestavljen program. Estonija je prišla v prehodno fazo po begu nemških okupacijskih čet, ki so jo držale 37 mesecev.

Nemške letelce bombe
spet padale na London

London, 7. okt.—Nemške letelce bombe so sinoči spet padle na London in druga angleška mesta. Porušile so nekaj hiš in ubile ter ranile več ljudi.

Rusi razkrili nemška zverstva

Tri tisoč ljudi
sežganih v taborišču

Tallin, Estonija, 7. okt.—Rusi so razkrili nov čin zverstva nemških vojakov v taborišču pri Kloogu, 18 milj od glavnega mesta Estonije. Ljudje v okolici tega taborišča so potrdili ruske dokaze.

Povedali so poročevalcem zunanjih listov, da so Nemci 19. septembra, dva dni pred begom iz Tallina, pogladi 300 jetnikov v gozdove po drva in hlode. Iz teh so naredili podlago grmadi. Nemci so ukazali žrtvam, naj se vlečejo na drva in hlode, nakar so jih postrelili in potem zaneli ogenj.

Tej grupi so sledile druge in proces se je ponovil. Danes je tam masa sežganih in napol sežganih trupel. Med žrtvami so bili moški, ženske in otroci. Rusi trdijo, da so Nemci masakrirali čez tri tisoč ljudi. Med temi so bili Estonci, Rusi in židje.

General Marshall v Parizu

Važni razgovori
z Eisenhowerjem

Pariž, 7. okt.—General George C. Marshall, šef ameriškega generalnega štaba, je priletel v to mesto iz Washingtona v spremstvu drugih vojaških voditeljev. Med temi so generali Thomas T. Handy, Howard A. Craig in Frank McCarthy.

V Pariz je došel tudi James F. Byrnes, direktor vojne mobilizacije. Njegov prihod je izzval začudenje v mnogih krogih. Mnenje prevladuje, da je obisk povezan z vojnimi operacijami proti nemški sili na zapadni fronti.

Marshalla, Byrnesa in visoke vojaške častnike je sprejel in pozdravil general Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zaveznih sil v Evropi. Marshall in Eisenhower sta potem konferirala. Razgovorov sta se udeležila tudi general Bradley, poveljnik dvanajstega ameriškega armadnega zbora, in general Walter B. Smith, načelnik Eisenhowerjevega štaba.

Preiskava o padcu Rima odložena

Amerika pošlje
pienico v Italijo

Rim, 7. okt.—Italijanska vlada, katere predsednik je Ivanoe Bonomi, je na nasvet zavezniške kontrolne komisije odložila preiskavo vzrokov hitre kapitulacije Rima pred Nemci, ko je Italija sklenila premirje z zavezni-ki v avgustu preteklega leta.

Komisija je predlagala odložitve preiskave, ki je obetala dalekosežne politične posledice, ker so mnoge priče v severni Italiji. Ta bi imela škodljive učinke na razpoloženje italijanskih oboroženih sil.

Washington, D. C., 7. okt.—Predsednik Roosevelt je naznanil, da bo Amerika storila korake za ublaženje bede v Italiji. Naznanilo je v soglasju z izjavo, ki je bila objavljena v Washingtonu in Londonu zadnji teden.

Amerika bo poslala 150.000 ton pšenice in moke v Italijo poleg drugih živil in potrebin. Dalje bo poslala dodatnih 1700 tovornih avtov in izboljšala prometni sistem. Nemci so zaplenili italijanske tovarne avtomobile na jugu pred umikom v severno Italijo.

MARŠAL PETAIN PRIDE PRED VO- JAŠKO SODIŠČE

Francoska vlada sesta-
vila seznam izdajalcev

VIŠIŠKI ZAKONI
RAZVELJAVLJENI

Pariž, 7. okt.—Levičarski listi so pozdravili naznanilo francoske začasne vlade, katere predsednik je general Charles de Gaulle, o ustanovitvi vojaškega sodišča, pred katerim se bodo morali zagovarjati maršal Henri Petain, Pierre Laval in 59 članov bivših lutkarskih vlad. Vsi ti so obtoženi izdajstva in barantanja s sovražnikom Francije.

Vojaško sodišče tvori šest generalov. Generalu Charlesu Mastu je bilo poverjeno vodstvo preliminarne preiskave. Obtožnica proti Petainu avtomatično odpravlja argumente zagovornikov industrije, politikov in vojaških častnikov, ki so bili aretirani, glede nedolžnosti. Ker je Petain obtožen izdajstva, ne morejo oni, ki so mu služili, trditi, da niso krivi in da so le izvajali odredbe in ukaze načelnika države.

Francoski vojaški pravilnik določa, da maršal, ki je obtožen, pride pred sodišče šestih maršalov, generalov ali drugih visokih častnikov. Med zadnjimi, ki so bili aretirani, je odvetnica D. Dinten. Ona je obtožena, da je zastopala interese nekega nemškega jeklarskega magnata.

Levičarji zahtevajo tudi aretacijo znanih umetnikov in kritikov, ki so s svojimi aktivnostmi v času nemške okupacije Francije onečastili francosko umetnost. Vlada ima seznam velikega števila ljudi, ki so služili ali pa sodelovali z okupatorji.

Justični minister je razveljavil več zakonov, sprejetih v Vičhyju pod Petainovo in Lavalovo lutkarsko vlado. Odredil je tudi takojšnjo vrnitev konfiscirane lastnine židom in židovskim organizacijam ter onim, ki so na podlagi teh zakonov izgubili francosko državljanstvo.

New York, 7. okt.—Radio Brazzaville je citiral poročilo nemške uradne časnika agenture DNB, da Pierre Laval in njegova žena bivata pod isto streho kot maršal Petain. Vsi trije so v nekem neimenovanem kraju v južni Nemčiji.

Stimson zaniha zavla-
čevanje demobilizacije

Washington, D. C., 7. okt.—Vojni tajnik Henry L. Stimson je dejal, da so trditve Thomasa E. Deweyja, predsedniškega kandidata republikanske stranke, da bo demobilizacija vojakov odgodena po porazu Nemčije, brez podlage. Dejal je, da histrost demobilizacije zavisi od dveh faktorjev — obsega oborožene sile, ki bo vržena v boj proti Japoncem, in števila parnikov za prevoz čet, ki se nahajajo onstran morja. Politični in ekonomski faktorji ne igrajo nobene vloge v zadevah demobilizacije.

Wendell L. Willkie
naglo umrl

New York, 8. okt.—Wendell L. Willkie, predsedniški kandidat republikanske stranke 1. 1940, je naglo umrl v bolnišnici Lenox Hill danes zjutraj. Prisad v grlu je vplival na srce in sledila je smrt. Willkiejevo truplo bo odpeljano v Rushville, Ind., kjer je bil rojen, in tam pokopano. Sožalje družini pokojnika sta poslala med drugimi predsednik Roosevelt in governor Thomas E. Dewey, predsedniški kandidat republikanske stranke. Willkie je bil ob smrti star 52 let.

**BUY
UNITED
STATES
DEFENSE
BONDS
STAMPS**

GORNJE MESTO

POVEST IZ ZAGREBSKEGA ŽIVLJENJA

SPIRAL

BOGOMIR MAGAJNA

(Nadaljevanje)

"Jelka, na kateri kolodvor greš?" je vprašal čez nekaj časa. "Kaj greš na Savski kolodvor?"

"Da!"

"Jelka, rad bi ti kaj dal za na pot. Tako dobra si bila, pa nimam niti dinarja sedaj."

Upri je oči v njegove. Neizmerna žalost je ležala v tistih dobrih, lepih njenih očeh. "Imam za pot. Gospod Simon, vam bo dal še Bog velike dni. Le umirite se radi Danice! Tako rada bi jo poznala. Zdi se mi, da jo bom skoraj gotovo spoznala."

"Kaj govoriš, kaj misliš?" je zaklical on.

"Rada bi jo imela že radi vas."

"Kaj misliš?" je vprašal še enkrat in ni umaknil pogleda z njenega lica.

"Nič ne mislim. Toda, če ona ne bi bila umrla, bi jo jaz hotela spoznati."

"Nisi mislila na nekaj drugega?"

"Na kaj? Nisem mislila."

"Mi boš pisala takoj, ko prideš domov?"

Pri tem vprašanju ni niti trenutek umaknil pogleda od nje.

"Če vam bo prav, vam bom pisala. Toda vi se za moje pismo ne boste zmenili. Kaj če vam moje pismo," je rekla silno mirno. Simon se je pomiril v hipu.

"Gospod Simon, tiste pesmi sem vzela s seboj. Ne srdite se! Če hočete, vam jih dam nazaj."

"Kar imej jih! Moj dobri prijatelj se ni motil. Imaš ti koga doma?"

"O, imam."

"Jelka, spremim te na kolodvor, prav na vlak."

"Ni treba, gospod Simon! Moram še nekam, daleč poprej."

Ustavila sta se. Gledal jo je v oči. Tudi ona je gledala v njegove nekaj časa, potem jih je povesila.

"Zebe te, Jelka!"

Odkimala je z glavo. Prijel je njeno roko. "Kako je mrzla tvoja roka." Počasi, počasi je Simon dvigal to roko, vso ožuljeno od dela, in jo je poljubil, dasi jo je Jelka hotela izmakniti. "Zbogom, Jelka!"

"Zbogom!" je zašepetala tiho. Okrenila se polagoma.

"Jelka, spremim te!"

"Prosim vas, ne! Zbogom, Simon!"

Krenila je na levo ob tramvajski progi. Njena lepa postava je tonila med ljudi. Le rdeči robec se je še videl med množico. Simonu so se orosile oči. Obrisal jih je z rokavom, na katerega se je lepil sneg, potem je vnovič vzklopela jeza v njem. Skoraj tekel je do "Delavskega dola" in pred vrata svoje gospodinje, na katera je udaril s trdo pestjo.

"Kaj, kaj?" je zaklicala, ko je odprla.

"Zakaj ste odpustili Jelko?" Simon se je ves tresel od jeze.

"To se vas čisto ne tiče. Vi plačate stanovanje poprej in tudi potem si zelo premislite, kričati nad menoj in razbijati po mojih vratih!"

"Zakaj ste odpustili Jelko? Vi, zakaj ste odpustili Jelko?" je prišel kričati tako, da je prišel tekel gospodar in se je postavil med njega in ženo.

"Kaj kriči ta mladi gospod!"

"Hoče vedeti, zakaj smo odpustili tisto pocestnico."

"Molčite, vi podla ženska, molčite!" je zaklical Simon in zagrabil z roko za njeno ramo mimo moža. "Če nobene ženske nisem udaril. Vas bom, razumete, vas, ki ste upropastili tega otroka, vas, ki ste prodajali njeno telo. Vi zaslužite, da bi vas zadušil z gnojniko. Vi ste ji prigovarjali in tega poleg sebe vprašajte,

kaj je naredil z njo. Vi pojdite za pocestnico! Edino vi boste prava pocestnica."

Simonov bes je naraščal od trenutka do trenutka. Stresal ji je ramo in kričal. Iz drugih stanovanj so pritekli ljudje i zvedavo gledali. Toda sedaj je pričela kričati gospodinja. Gospodar ga je rinil proti stopnicam. "Izginite takoj iz mojega stanovanja, ki ga še niste plačali, in pridite po svoje stvari, ko boste plačali," mu je rekel gospodar.

"Kaj si vse upa ta potepuh," je klicala gospodinja navzdol. "Policijo pokličem!"

"Poleg lumpov ne maram stanovati več. Le pokličite policijo, gospodar, je ne bo treba meniti. Ze veste, zakaj. Pfu, lump, ne boj se, da ti ne plačam stanovanja!" Pljunil je preden na tla, se okrenil in odšel mimo ljudi, ki so strmeli vanj.

"Ubiti bi moral to mrho," je rekel zunaj, ko se je naslonil ob ulici na zid. Srce mu je silno udarjalo.

"O, ti mesto, kako si grdo in neusmiljeno!"

In zopet je odšel na široko cesto. Še bolj na široko, kot mu je bila doslej, in bolj belo in mehko. Sneg jo je pokril čez in čez.

15.

Bravec naj med tem in naslednjim poglavjem ponovno misli na Jelko.

Ko se je Simon nekoliko pomiril, je pričel premišljevati z neko nejasno muko. Da so ga vrgli iz stanovanja, ga ni posebno skrbelo. Tudi dosedaj je izostajal po cele noči. Glede tega je bilo v njegovem značaju nekaj ciganskega. Druge misli in čustva so mu izpodrinila take skrbi. Tudi na večerjo ni mislil, dasi je dobil njegov obraz že zelenkasto barvo. Slutil je, da se bo nekaj zgodilo. V tej slutnji pa je plaval Jelkin obraz. Zahotelo se mu je, da bi jo nekje srečal. Prijel bi jo za roko in vodil v Črno jagnje. Tam ni snega in toplo je. "Moja mala" bi ji rekel in bi bil dober z njo in ji govoril toplo besedo. V oči bi jo gledal in ji gladil lice. Pripovedoval bi ji o pomladi, ki bo prišla nekoč, in nič več bi ji ne rekel, da bo njen otrok cigan in naj mu kupi gosli.

Sneg je sedaj naletaval bolj na gosto. Tudi toplota je padla globoko, dasi je bil še pričetek zime. Ljudi ni bilo mnogo na ulici. Vsi so mrki in s povešenimi glavami hiteli po svojih opravkih. Nekaj težje in neveselega je ležalo nad mestom. Celo vozovi so potovali brez hrupa. Svinčeno siva barva je bila razprostrta visoko nad padajočimi snežinkami. Tu in tam se je pretrgala s snegom obložena žica iz omrežja in se obesila na cesto.

Simonovo pozornost je vzbudilo dekletce, ki je korakalo počasi po pločniku pred njim. Bila je punčka kakih šestih let. Izstopila je iz gostilne ob cesti z litrom rdečega vina v roki. Jako počasi in previdno je stopala, boječ se, da bi ji ne spodrsnilo na snegu. Vina so ji nalili prav do roba steklenice. Zato se je pri vsakem koraku po malem razlivalo čez rob in curljalo na ročico in na sneg. Z nenavadnim zanimanjem je opazoval dekletce in začel počasneje hoditi, samo da bi otroka ne prehitel. Opazoval je z veliko radovednostjo vsako kapljico, ki je pordečilo roko ali beli sneg. Videti je bilo, da deklico zebe v mokro roko. Ozstajala je, predevala vino previdno iz ene roke v drugo. Potem je približala počasi mokro dlan k ustom in zadihala vanjo in v prstke. Skoraj prav notri v usta je vteknila roko. Simonu se je zasmilila. Sklenil je, da bi pristopil k njej, ji vzel steklenico in vodil deklico za roko domov. Toda preden je utegnil to storiti, je punčka nenadoma zdrknila liter na tla in se razbil na pločniku. Rdeča luža se je zvezdasto razprostirala po snegu.

(Dalje prihodnjič)

le, zato da si brez strahu pogleda svoji materi v tiho obličje! Ne toži, milost ti je bila dana!"

O Bog, da bi ne bilo te visoke šole, ki leži na srcu kakor težka senca in neče strani!

VIII.

Najlepša podoba mojih mladih sanj je bila Ljubljana. Vse se je razmahnilo, vse na široko razmeknilo v prsih, kadar sem pomislil nanjo. Niso mi veliko pripovedovali o nji; sam sem si bil ustanovil podobo, ki je bila sijajna brez primere. Bral sem pač tudi o cesarskem Dunaju in o drugih velikih mestih, še bolj daljnih in tujih, ki so se solnčila tam nekje v praznini, onkraj sveta. Ali to so bile zgolj pravljice, pač lepe, toda izmišljene in mnogo bolj neverjetne, kakor prigode in junaštva Petra Klepca. Kolikor je bilo lepote v meni, kolikor svetlobe, z vso sem bil ovenčal in obzaril Ljubljano.

In Ljubljana je v resnici bila, je živeča, še prav blizu. Ob njenih dneh sem videl njen milo, topli odsvit že z vrha Svete Trojice. Mesto samo je zakrival očem temni hrib nad logom, občutilo pa ga je srce v ljubezni in koprnjenju.

Nekoč, na svetega Alojzija dan, je bila šolska slovesnost pri Sveti Trojici. Poglavitni del slovesnosti so nam bili štruklji

in češnje: vse drugo, maša, petje in pusti govori, nam je bilo le v nadlego. Učitelj mi je bil napisal dolgo pesem na čast Mariji Tereziji; pesem se mi je zdela na vso moč priskutna, ali naučiti sem se jo moral. Postavili so me bili na visoki zid kraj cerkve. Poletno solnce mi je bodilo s tisočeriimi razbeljenimi bučkami v oči; videl nisem ničesar drugega, nego eno samo silno, vesoljno svetlobo, ki je lila v mogočnih valovih od ljubljanske strani.

Mislil nisem na pesem; ne silil, ne razumel nisem nobene tistih suhih, čudno smolastih besed, ki so prihajale čisto ponevedoma iz grla preko vročih usten. Edina moja misel je bila Ljubljana. Iz svetlobe se je vzdigala v vsem svojem čezurnem blesku. In sebe samega sem videl tam, v življenju polnem čiste lepote, same dobrote, ljubezni in sreče; ne več, nikoli več v tem hudem življenju, ki se v samotni preliva iz bridkosti v bridkost.

Vzdramil me je moj lastni molk; moj glas mi je bil kakor tenka bela nit med Ljubljano in menoj, ki se je nenadoma pretrgala; ozrl sem se preplašen po ljudeh, ki so stali v črnih gručah tam spodaj ter tleskali ob dlani. Neka gospa, ki je bila napol skrita pod širokim rdečim

slamnikom, dežniku podobnim, je rekla na glas:

"Tega pa dajmo v Ljubljano!"

Nekdo me je prijel od zadaj krog pasu ter me je postavil na tla. Poznal nisem nikogar več. Od tistega trenutka se je vse in za vselej zaokrenilo v meni; oni, ki je bil poprej, se je raztopil v nič; namestu njega je živel, govoril in sanjal vse kdo drugi, ki mu še daleč ni bil podoben, še v lice ne; modrejši je bil in močnejši, ali vesel ni bil.

Hrepenenje mi je zagrenilo srce, napolnilo ga je z zlaganim bogastvom, s cekini, ki so bdečim očem velo listje. Zamrzelo mi je življenje, kakor je bilo; nikogar več nisem maral, ne matere, ne očeta, ne bratov in sester; oduren sem bil in hudoben, studil sem se sam svojih podob, kakor da bi se neprestano gledal v ogledalu.

Najbolj zagnusila pa se mi je šola; zeblo me je v tisti veliki, beli izbi, zeblo pod belim, sladkotnim obrazom učiteljev, ki je predel svoje cukrene besede, kakor prilizjen maček. Rekli so, da sem bolan. Zares so me položili v posteljo in tam sem ležal teden dni ali koliko, ne vem. Ko sem se nekega večera vzbudil, je stala ob postelji stara mati in je držala v roki prižgano svečo, tisto pisano, v klopčic zvit, kakor jih prodajajo po

božjih potih. Prišla je mati, jokala je naglas, udarila steno mater po roki, da je padla s tla ter ugasnila.

"Kaj bi rad?" me je vprašala.

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

"Bindery Girls"

Izkušene ali neizkušene, ki se hotele naučiti. Stalno delo in dobra plača.

Oglasite se na

913 West Van Buren

v 6. nadstropju.

—(Ad)

NA PRODAJ

Posvetstvo, \$200.00 mesečni dohodek. Izvrstna transportacija in okoliščine. Tako jasnja posest. Cena \$10.00. Lastnik—Lang—Palisade 4480.

PRODA SE 2 nadst. zidana hiša, 4 v prvem in 7 sob v drug. nadst. 2 pojasnila vprašajte v drugem nadst. lastnika, 814 No. Damen ave.

DELO DOBI

Kuharica in "second maid." San dva v družini. Amerikanka. Prište izpričevala. Dobra plača. M. Voorhees, Superior 9503. Kličite me 9 in 11 dopoldan.

—(Ad)

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali želite vsak dan?

Where Time Doesn't March On...

... unless you step in now to help men in German prison camps fight that deadly "barbed wire" boredom

THE CLOCK has a hundred hours on its dial and each hour has 60 minutes when you're penned behind barbed wire.

Nothing to see but that wire, the barbed wall, and a sentry's back. Nothing to hear but the tramp of his feet, the heels of your comrades.

So you go slowly, grimly, and sometimes not-so-quietly, progressively towards the "barbed wire disease" unless...

Unless you're lucky enough to have

the folks back home get behind the War Prisoners' Aid (one of the 19 participating agencies of the National War Fund) and provide the money to provide the things to feed the hunger of your heart and soul and mind.

Books and baseballs and tennis rackets. Textbooks and technical equipment so you can continue studies the war interrupted. Grease paint and play-scripts for your own camp shows. Games of every sort. Anything and everything it's humanly possible to provide to start

Time marching on again.

This is just one of the many vital jobs your contribution helps to take care of —when you support the National War Fund by giving to your local Community War Fund. Your dollars go to work on six continents and in ninety-one countries—including your own, because this united campaign covers the big home-front needs too.

And don't just give a "token" contribution. The job is too big for that. Give—really give! Remember that no matter how much any of us gives in money it's still little compared to what the people you'll help have been giving in "blood, sweat, and tears."

GIVE GENEROUSLY TO YOUR

Community War Fund

REPRESENTING THE National War Fund

SLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY

2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

MOJE ŽIVLJENJE

IVAN CANKAR

(Se nadaljuje.)

Se drugikrat in tretjikrat sem v tistih zgodnjih časih videl smrt in sem se ji čudil. Stopil sem nekoč kar tako v sosedovo izbo. Mračna je bila in prazna, dišalo je po vlagi. Sredi izbe je stala zibka, v zibki je ležal otrok. Tenke voščene roke so mirno ležale na rdeči odeji; lica so bila rumena in zgrbljena, kakor usnjata; oči so bile nastežaj odprte in čisto bele. Mislim, da spi; ko sem ga narahlo pobožal po licih, sem videl, da je mrzel in trd. "Mrtev je?" Sklonil sem se, pogledal natanko, poslušal napeto; ni se ganil, ni dihal. "Zares je mrtev!"

Šel sem počasi iz izbe in sem se čudil, kakšne stvari da se goje na svetu. "Snoči je še vokal, zdaj pa je čisto mrtev!" Na cesti mi je prišla naproti sosedica in me je vprašala: "Kaj pa Jurček? Ali spi?" "Ne spi!" "Kako da ne?" "Saj je mrtev!" "Zgrabi-

la me je za lase ter me treščila v prah. Sedel sem tam začuden in zbeigan in sem poslušal jok, ki se je razlegal prav gotovo doli do Močilnika in ki je bil ves podoben pasjemu tulenju.

Ko se je tretjikrat prikazala smrt mojim mladim očem, me je presunila z neizrekljivo grozo. Na cesarski cesti se je bil splašil konj; penil se je, bušil v omotici z vso silo v okovani drog voza, ki je stal pozabljen kraj poti. Krvavi drob se je vsul na tla. Žival se je vzpela na zadnje noge, pene so škropile iz odprtega gobca, oči so buljile velike in rdeče.

Nabrala se je gruča ljudi, ki so kričali in kleli vsi vprek. Star hlapec, gologlav in golorok, je stal tik pred konjem, gledal mu v gobec ter jokal naglas. Zahropela je žival, ozrla se proti nebu. "Zdaj molli svojo zadnjo molitev!" Presekalo mi je srce kakor s sekuro. Hlapec je kri-

čal: "Tak dajte no, ljudje božji, tak dajte no!" Kaj da je mislil, kaj da je prosil, ni vedel sam. Jaz pa sem vedel: "Poljubite ga na penasti gobec, poklekajte predenj trpečega, lepo besedo mu dajte!" Zgrudil se je lepi konj, kakor pod neusmiljenim udarcem, še je sunkoma zaokrenil glavo in se ni več ganil. Tekel sem domov trepetajoč, ihtel; tudi sam bi bil obelzjal v prahu, skril se, da bi nikogar ne videl. Tiho gre smrt, tiho gre dekla božja. Spoznal sem jo, ko še ni bil čas spoznanja. Kasneje se mi je sanjalo mnogokrat, da sva sedela sama v zaklenjeni izbi. Pripovedovala mi je, koliko da mi jih je bila že vzela in zakaj. "Spomni se, še zadnji pajčolan odgrni, tja poglej, ko si nosil še zeleno krilce! Okusil si bolečino, da si bil potrjen za zmirom, pripravljen na vse, kar si! Dež je bil, blato je škropilo do koljen; pod širokim dežnikom te je nosila mati v naročju, nosila za drobceno belo krsto; v isti krsti je ležal angel božji. Občutil si me in si jokal, da se je razlegalo po Klisu! Ali več ne veš? Ali več ne veš, kako so šli, da si ostal strmeč in sam? Otroci, pomisli: prebrati si moral abecednik smrti od začetka do konca, zato da si bil vreden visoke šo-